

Съсипват къща реликва в София и вдигат сграда в двора на училище "Априлов"

2009-11-27 07:00:45

Къщата на арх. Фингов и оградата на училището, която ще бъде съборена, за да построят в двора му сграда. Друга сграда ще бъде построена и в двора пред къщата на арх. Фингов. Снимка: e-vestnik

Къщата реликва на арх. Георги Фингов на ул. "Шипка" в София ще бъде достроена с два етажа, в двора ѝ ще бъде построена още една сграда, а срещу нея в двора на училище "Априлов" ще бъде построена друга четириетажна сграда. Така столичните общинари ликвидират една площадка с игрища на училище, обезобразяват сграда паметник на културата и историческата памет на София. Това градоустройствено безобразие става с подписа на главния архитект на община "Средец" Теодор Тодоров под благосклонния поглед на главния архитект на София Петър Диков, съгласувано с Националния институт по паметници на културата. Журналистът Владимир Гаджев описва случая по-долу и разказва за културните паметници, оставени от арх. Георги Фингов.

Този път във възела на конфликта между достойното гражданство и многобройните нарушители на законността е къщата на арх. Георги Фингов (1874-1944) на ул. "Шипка" 38.

Това е домът на българския архитект, когото с пълно основание можем да приемем за най-ярък представител на кратко просъществувалия български сецесион. Къщата е изградена за нуждите на семейството през 1906-1907 година. На колоната пред входа е изваяна женска глава от големия наш скулптор Андрей Николов. Според някои хипотези тя е свързана с масонското движение, член на което е и арх. Фингов. Целия интериор и обзавеждането са специално проектирани от автора, което придава допълнително качество на сградата.

Оградата на къщата на арх. Фингов и училище "Априлов" в дъното. Пред училището и в двора на къщата на Фингов ще се строят сгради. Снимка: e-vestnik

По време на войните – Балканските и Европейската – къщата е закупена от инж. Петко Теодоров, брат на премиер министъра Теодор Теодоров и собственик на златни мини в Перник. Още в първите години на комунистическата власт сградата е национализирана, а на Мария Теодорова (1903-1995), една от двете племеници на политика, е оставен за обитаване таванския етаж, където е струпана и част от уникалните мебели. За период от около две десетилетия тя е превърната в детска градина.

Обявена по-късно за паметник на архитектурата, къщата е ползвана от Националния институт за паметници на културата (комуто, вече преименуван, предстои неясна съдба заради все по-засилващата се централизация в Министерството на културата).

Реституционната вълна по време на демократичните промени настига и Мария Теодорова, която след благи думи за ролята на монархията (като някогашна придворна дама тя пази красиви спомени) се подава на внушението и дарява дома. Според предсмъртното ѝ завещание наследниците са трима и си делят по един етаж – големият син на Симеон Сакскобурготски Кардам, юристът на НИПК, осъществил реституцията на имота, и фондация "България". Това е същата тази фондация, ръководена от Яков Джераси, която организира завръщането на Симеон Сакскобурготски в страната.

Къщата на арх. Фингов на ул. “Шипка”. В двора пред нея ще бъде построена още една сграда.

Снимка: e-vestnik

Г-жа Теодорова, вече на преклонна възраст, записва в дарителския документ условието къщата на нейния чичо да бъде възстановена като културен паметник на арх. Фингов. Има защо – той е най-изтъкнатия представител на българския сецесион в архитектурата, а проектираните от него и построени сгради и до днес са сред малкото, но красиви бижута на София. Преди повече от десет години договорът е подписан със скромно тържество в къщата (сред гостите бе и актрисата Невена Коканова), съпроводено от изложба на художниците Буян Филчев и Пламен Петров.

Какво става по-нататък и от какво е продиктувана тревогата на софийската културна общественост?

Входът на занемарената къща на арх. Фингов откъм ул. “Шипка”. Снимка: e-vestnik

След като Симеон Саксбурготски и оглавяваната от него партия навлязоха в политическия живот на страната се оказа, че мисията на фондация “България” е приключила. И тогава дойде ред на материалната равностметка. Грубо нарушавайки условията на дарителския договор, фондацията продава имота за нова бизнес сграда. Като междуременно, според добре информирани източници, камините, ламперията и част от мебелировката са демонтирани, изнесени и вероятно продадени. (Същото се случи и с домът Яблански, който, все пак запазен, предстои да се превърне в свръхлуксозен ресторант)!

Община “Средец” в лицето на нейния главен архитект Теодор Тодоров одобряват новия квартално-застроителен план, а НИПК с малки поправки съгласува проекта. В него се предвижда 20-метрова нова сграда в кокетния източен двор, подземен гараж със стръмна рампа откъм ул. “Шипка” и надстояване (обезобразяване) на архитектурния шедьовър с още два етажа. Източната фасада практически изчезва от погледа, затулена зад новото строителство.

В този двор, където има игрища и играят учениците ще бъде издигната сграда. Снимка: e-vestnik
Нещо повече – предвижда се и подобна нова сграда от другата страна на ул. “Васил Априлов”, която навлиза и в територията на едноименното училище, компрометирайки напълно архитектурният му образ. В професионалните среди съществува подозрението, че проектант на новото строителство може да бъде същият този арх. Тодоров!

На 10 ноември, вторник, в Интернет е открита [“Петиция за спасяване къщата на арх. Георги Фингов на ул. ‘Шипка’; 38”](#). Тя е адресирана до премиера Бойко Борисов, министъра на регионалното развитие и благоустройството Плевнелиев, министъра на културата Вежди Рашидов, председателя на столичния общински съвет Андрей Иванов, главния архитект на София арх. Петър Диков и др.

Скромния седмичник на архитектурната гилдия “Арх □ Арт форум” на два пъти алармира колегията за предстоящата, поредна груба намеса в исторически сложилите се градски организъм. Своя слаб глас, неспособен да надвика безкрайното медийно дърдорене, присъедини и арх. Йордан Тангъргов, най-авторитетния съвременен специалист по градоустройствената история на София. Той казва, че е поставил въпроса и пред главния архитект на София Петър Диков, получавайки най-неангажиращия формален отговор – запознат съм със случая и ще предприема необходимото. Каквото и да значи това...

Училище “Априлов” и дворът пред него, в който ще бъде построена сграда. Снимка: e-vestnik
Кой е арх. Георги Фингов и какви са неговите заслуги за превръщането на София в модерен европейски град?

Роден е в Калофер, завършва Александровската гимназия в Пловдив и архитектура във Виена, където за кратко остава като асистент на проф. К. Майредер. У дома става съосновател на дружеството “Съвременно изкуство” (домът му на ул. Шипка е бил средище на дружеството), а по-късно и първи председател на БИАД (Българско инженерно-архитектурно дружество). Със свои колеги, все изтъкнати архитекти, създава и частно проектантско бюро. По-голямата част от творчеството му е посветена на пространствено-урбанистичния облик на стария център на столицата. Освен многото училища в София и страната, той е автор на сградите и на няколко от най-представителните ни финансови институции. Ще отбележим само сградата на Търговско-индустриалната камара (1912), в която сега се помещава централата на СИБанк; Чиновническо-застрахователното дружество, днес ДЗИ на бул. “Руски” (срещу Руската църква); Чиновническо-застрахователното дружество “Феникс” на бул. “Дондуков” (дълго време Държавна планова комисия на НРБ, а днес министерство), Търговската банка на ул. “Граф Игнатиев”, Френско-българската банка на ул. “Леге”, банка “Напредък” в Плевен и др.

Дворът на училище “Априлов”, в който ще бъде построена сградата. Снимка: e-vestnik
Самостоятелно арх. Фингов проектира 8 вили в Боровец и околностите на София, 12 търговски къщи, 8 хотела, 80 жилищни сгради. За високия престиж на неговия талант и официалната оценка на творчеството му говори факта, че малкия дворец Врана (където живее г-н Симеон Сакскобурготски), както и двореца Ситняково, царската ловна къща в Бистрица и др. са все дело на Георги Фингов.

В излезлия преди няколко години трети том на “Енциклопедия на изобразителните изкуства в България” специално е акцентирано върху това, че “много от сградите (на арх. Фингов – б.а.) са надстроявани и са загубили първоначалния си вид”. Което означава, че вандалщината не е от вчера, а историческата памет е нещо напълно абстрактно и неразбираемо за българските чиновници. И какво от това, че има формален Закон за закрила на културата, който сегашното правителство има намерение основно да ремонтира? И какво от това, че вече ремонтирания Закон за културното наследство нехае за обществения интерес, фокусиран главно върху собствеността на големите колекционери? И какво от това, че грубо е нарушена волята на дарителя? Доколкото можем да говорим за държавна и общинска културна политика, то тя продължава да бъде в услуга на парвенютата с много пари, готови да разменят историческото ни наследство срещу своето невежество – както в бизнеса, така и в културата.